

Selite V. 2008 inventoitujen kohteiden nykytila

Kulttuurihistorialliset piirteet ovat sitten edellisen inventoinnin:

- 1 säilyneet ennallaan
 2 muuttuneet RH tai M -arvojen osalta +/-
 3 hävinneet (purettu/tuhoutunut)
 t heikentyneet (kunto/käyttö)
 () muutosta yksittäisissä kohteissa.

Huom! Vuoden 2008 kohteiden arvioinnissa ei tarkastella kohteen arvojen yleensä vaan vain kohteessa tapahtunutta muutosta sitten edellisen inventoinnin

vanha Nro*	kartta Nro	Nimi kohde /alue	Rno	Tyyppi (**)	inv. vuosi	Tila 2013
57	1	Vanhakartanon alue	1:1503	Maa- ja metsätalous; Kylätontti	2008	1
	2	Hiidenlinna	1:298	Asuminen	2013	
	3	Lukko		Sivukylä	2008	1
80	4	Lukon koulu	1:147	Opetus; Maa- ja metsätalous	2008	1 (t)
	5	Lukonkulma		Maa- ja metsätalous	2013	
	6	Järvelä	1:185	Maa- ja metsätalous	2013	
50	7	Sälinkään kyläkeskusta		Kylä	2008	1 (2 RH+)
50	8	Puhelinkeskus	1:313	Palvelut	2008	1
43	9	Sälinkään mylly	1:340	Teollisuus; Mylly	2008	1
44	10	Sälinkään koulu	1:163	Opetus	2008	1
45	11	Koulutontti (ent. Sälinkään kansakoulu)	1:61	Opetus	2008	1
86	12	Rintamamiestalon		Asuminen	2008	1
84	13	Rientola	1:240	Kokoontuminen	2008	2 RH+
46	14	Sälinkään kartanokeskus		Maa- ja metsätalous; Kartano	2008	1
46	15	Päärakennus	1:322	Kartano	2008	1
46	16	Meijeritontti (ent. meijeri)	1:1057	Teollisuus; kartano	2008	t
46	17	Toivola	1:861	Asuminen; Työväenasunto	2008	1
47	18	Trippola	1:1333	Asuminen; Työväenasunto	2008	1
48	19	Kaanaantien teollisuusrakennukset		Teollisuus; Saha	2008	1RH+
48	20	Viertola	1:417	Asuminen	2008	1
48	21	Kuivuri	1:338	Maa- ja metsätalous	2008	1
51	22	Ylämäki	1:443	Asuminen	2008	1
	23	Lassilantie-Haaralantie		Maa- ja metsätalous	2008	1
85	24	Santala	1:1047	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1
	25	Kuusela	1:399	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2013	
52	26	Järvikulma		Maa- ja metsätalous	2008	1
	27	Juhola	1:1426	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2013	
	28	Eskola	1:1435	Maa- ja metsätalous	2008	1
53	29	Järvenpää		Maa- ja metsätalous; Vapaa-aika	2008	1
53	30	Kaunisto	1:1400	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1
	31	Suomela	1:1351	Maa- ja metsätalous	2013	
64	32	Pukkisaari	1:1170	Vapaa-aika	2008	1
	33	Kilpijärven itäranta		Maa- ja metsätalous	2008	1
54	34	Haapamäki	1:215	Liike-elämä; Kauppa	2008	1
55	35	Anttila (Medina)	1:1218	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1
56	36	Kukkola (Tuppukulla)	1:216	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1
60	37	Mattila	1:1153	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1
61	38	Salmela (Mekka)	1:1540	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1
62	39	Karelia (Aleksantria)	1:927	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1
72	40	Joutsjärvi	1:144	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1 t
78	41	Vähäkylä		Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1
78	42	Pakkala	1:97	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1
78	43	Lilja	1:1279	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1
78	44	Santamäki	1:903	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1
78	45	Purola	1:984	Asuminen	2008	1

74	46	Kannakonaukea		Maa- ja metsätalous; Eri asutusvaiheita	2008	1
74	47	Koskela	1:1147	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1t
74	48	Koivuniemi	1:173	Asuminen; kartano	2008	1
81	49	"Kaanaan mäki"		Maa- ja metsätalous	2008	1
81	50	Harjula	1:1432	Maa- ja metsätalous; Kartano	2008	1
81	51	Kunnala	1:1431	Asuminen; Työväenasunto	2008	1t
81	52	Kesämäki	1:1010	Asuminen; Työväenasunto	2008	1
81	53	Paavila	1:1381	Asuminen; Työväenasunto	2008	1
83	54	Kaanaantie		Maa- ja metsätalous; Torpat	2008	1
83	55	Murtomäki	1:1250	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1
83	56	Kuntola	1:1534	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1
83	57	Myllymäki	1:1448	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1
82	58	Kaanaan koulu	1:145	Opetus	2008	1
49	59	Metsälinna	1:402	Kokoontuminen	2008	1
82	60	Björkbacka	1:1151	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1
	61	Kaunismäki	1:140	Maa- ja metsätalous	2013	
	62	Laaha	1:874	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2013	
	63	Sola	1:633	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2013	
87	64	Haapakallio	1:218	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2008	1
	65	Suojärventie		Maa- ja metsätalous	2013	
	66	Kumpuranta	1:850	Maa- ja metsätalous	2013	
	67	Viljamaa	1:214	Maa- ja metsätalous; Torpanpaikka	2013	
59	68	Tikkatie		Maa- ja metsätalous; Kantatila	2008	1
88	69	Kalkinkoski	1:1372	Maa- ja metsätalous, Teollisuus, Torpanpaikka	2008	2 RH-

*) Id-nro: Access-inventointilomakkeet, 2008

Selvitystyö Ahola / Teija Ahola

****) Tyypin sarakkeessa luokitellaan kohde kiinteistön alkuperäisen käyttötarkoituksen mukaan**

Maa- ja metsätalous = maatila, pientila

Asuminen = palsta-, asuntotontti

Kylä = vanhan kyläkeskustan aluetta; osa kylätaajamaa

Kantatalo = isossajaossa vanhaan asutukseen perustuen muodostettu kantatila tai siitä varhaisessa vaiheessa halottu tilanpuolikas/osa

Uudistalo = isossajaossa liikamaista perustettu uusi kantatila

Torpanpaikka = paikalla sijainnut kartanon torppa (vuokraviljelijä, joka vuokrannut vain osan tilasta)

Liike-elämä = kaupparakennus

Teollisuus = esim. mylly, saha tmv.

Opetus = kansakoulu, oppilaitos

Kokoontuminen = yhdistysten perustamat kokoontumistalot

Työväenasunto = kartanon rakennuttama työväenasunto

Kartano = Sälinkään kartanon rakennuttama rakennus

Sälinkään kylämaisematyypit

Osa-alueajusten ulkopuolelle jäävät alueet ovat pääasiassa metsäympäristöjä tai pieniä syrjäisiä peltoalueita asutuksineen.

Viimeisessä sarakkeessa on luetteloitu maiseman, rakennushistoriallisten piirteiden ja/tai historiansa puolesta merkittävimmät kulttuuriympäristökijät.

KARTTA					
SÄLINKÄÄN MAAREKISTERIKYLÄ – KULTTUURIYMPÄRISTÖSELVITYS					
nro	Aluetyypit	Lähtökohdat	Maankäyttö 2013	Ominaispiirteet	Arvioitava suunnittelun vaikutuksia seuraaviin tekijöihin
	Sälinkään kylä	- ensimmäinen kirjallinen tieto kylästä vuodelta 1458 - vuonna 1543 kylällä oli kahdeksan taloa, 1600-luvulla 12 taloa - kylä joutui läänitysmaaksi 1606 ja kylän kaikki talot menettivät sukuoikeutensa vuoteen 1685 mennessä - vanha tieyhteys Hausjärven suuntaan rakennettiin yleiseksi maantieksi 1700-luvun alkupuolella - Sälinkään asumakartanon perustaminen	- maa- ja metsätalous, asuminen, yritystoiminta, matkailu, vapaa-aika	- maisemien kolmijako: lännessä) joki- ja purolaaksojen peltoaukeat, idässä) laajat metsäalueet pirstaleisin peltovainioin ja keskellä) vanhimmat pellot ja monimuotoiset maisematilat asutusta keskittävän vanhan Hämeenlinnan tien eli Sälinkääntie-Oitintien ympärillä - vanhin asutus sijaitsee pääasiassa maisemarakenteen vaihettumisvyöhykkeellä 82.5 m – 92.5 m mpy	
1	Kartanokylä selänteiden ja laakso-vesistö - alueen vaihettumisvyöhykkeellä	- Kilpijärvi - viettävä maasto - jyrkkäpiirteiset kalliomaet eli Rippulanmäki ja Arkkukallionmäki - moreeni- ja hietamaarinteet - alavat savimaat - niemenkärjet harjumaata - vanha maantie Hämeenlinnaan - lasiruukki - kartanotalous: asumakartanon rakentaminen Kilpijärven rannalle, torpat - maanomistuksen pirstoutuminen 1900-luvulla; - palvelujen keskittyminen	- asuminen - vapaa-aajan asutus (vanhoja taloja siirtynyt vapaa-aajan käyttöön, kesämökkejä Kilpijärven rannalla) - päivittäistavara-kauppa ja ruokaravintola - teollisuutta: konepaja - koulu - yhdistystoimintaa - urheilukenttä - mylly	- kyläkeskustaa ympäröivät eheät peltomaisemat: kartanonpelto etelässä, Kannakonaukea pohjoisessa - kartano kiintopisteenä etelästä saavuttaessa, koulu lounaasta tullessa - kyläkeskusta tukeutuu tiehen, vesistö maisematekijä, erityisen merkittävä kartanomaisemassa - kyläkuvalle leimallista viime sotien jälkeinen eli 1940-, -50- ja 60-lukujen rakentaminen - keskustan laajenemistapa ”sormimainen” ts. asutusta päätien ja siitä erkanevien kyläteiden varsilla	-kartanon päärakennus - järvimaisema –yhteys -kartanokeskusta ympäröivä avoin peltomaisema etenkin Kilpijärven rajautuvilla alueilla - kartanon päärakennus ja puisto - Toivola ja Ylämäki sekä Trippola (kartanon työväenasuntoja) - kartanon vanha talouskeskus: meijeri, vaunuvaja-asunto, navetan kivijalka, ent. pehtoorin talo - kyläkeskustan tiiviys -tiealue (talot rajaavat paikoin hyvin katutilaa Kaanaantiellä, tienristeyksessä ja Koverontiellä) - Rippulanmäen alarinteen kyläkuva, elinkeinohistoriallinen rakennuskanta: Kaanaantien vartta reunustavien tonttien kookkaat tuotantorakennukset, kuten vanha saha, Viertolapuusepänverstas - Sälinkään kivikoulun maisemallinen asema - Kaanaantien ja Oitintien risteyksen säilyminen liiketoiminnan tai yritystoiminnan keskittymänä - myllyrakennuksen ja sen alkuperäisen käytön edellytykset - kartanon sahan vanha puurakennus sekä samalla tontilla sijaitseva Sälinkää Oy:n rakennuttama viljankuivuri - vanha puukansakoulu - Koverontien alkupään ja Kuunovimäen tyyppitaloalueet

SÄLINKÄÄN KULTTUURIYMPÄRISTÖSELVITYS 2014

2	Lukonmäen harjumaisema ja vanha kylätontti	- Harjumuodostumaan (delta) rajautuva hietä-, hiesu- ja savimaavyöhyke - Kotojärvi ja sen kuivatus - Sälinkään vanha kyläkeskus - varhainen torppariasutus - kartanotalous: vanhan kylätontin autioituminen, sivukartano - Lukon koulu ja kauppa	- maatalous, ryhmittynyt haja-asutus - virkistyskäyttö (ulkoilureitti) - koulu - teollisuutta - soranotto	- kylän vanhimmat pellot ja laidunalueena käytetty autioitunut kylätontti - historiallista jatkuvuutta ilmentävä peltomaisemakokonaisuus - Lukontien ja Sälinkääntien risteyksen ympäristöä luonnehtiva jälleenrakennuskauden rakentaminen - paikoin asutuksen historiallisesta jatkuvuudesta merkinä perinteikkäitä pihapiirejä 1800-luvun tai 1900-luvun alun puurakennuksin (- maisemarikkeenä vanha sahan alue sekä Lukonmäen etelärinteen autiot talot)	- Sälinkään kylätontti (historiallinen muinaisjäännösalue) - Vanhakartanon peltoalue ml. taluskeskus - Karelian pihapiiri ja peltomaisema luoteeseen - Lukonrinteen yhtenäinen pientaloalue (koulun yläpuolella) ja vanha pelto - Lukon koulurakennus, ulkorakennus ja sauna - Karelian pihapiiri - Lukonmäen virkistyskäyttö (vanhat tiepohjat)
3	Vähäkylän sivulaakso	- katkonainen pitkittäisharju - savi- ja hietamaat - puro (myllypaikka) - kartanotalous: torpat - viime sotien jälkeinen asutustoiminta	- maatalous, haja-asutus Oitintien varrella	- Vähäkylän ja Kannakonaukean tasapainoinen peltomaisemakokonaisuus - kylätiemaiseman kiintopisteinä entisillä torpansijoilla sijaitsevat perinteikkäät pihapiirit puurakennuksineen - kylän vanhimpia torppariseutuja ja peltoalueita - Vähäkylän kumpareilla sijaitsevat torpparivaiheen asuinpaikat, vanha rakennuskanta, kylätie ja vaihteleva peltomaisema kertovat asumisen ja maatalouden pitkäaikaisuudesta - toinen edellistä nuorempi, mutta rakennuskannaltaan yhtenäisempi asutuserrostuma muodostuu jälleenrakennuskauden tilakeskuksista Vähäkylän ja Kannakonaukean ympärille	- Pakkalan, Liljan ja Santamäen muodostama kumpareasutus (asuttu jo 1700-luvulla); - edellä mainittu alue sekä Mäkelän mäki muutoksille herkintä aluetta - Vähäkylän peltoalue ja vanha kylätie (Kilpeläntie ja Vähäkyläntie; virkistyskäyttöarvoa) - edelliseen liittyvä Kannakonaukean peltoalue - visuaalisesti vaikuttavalla ja maisemahistoriallisesti arvokkaalla alueella sijaitsevat tilakeskukset ja niiden rakennuskanta: a) vanhoilla torpanpaikoilla tai niiden läheisyydessä (1800-luku ja 1900-luvun alkupuolen rakennuskanta) b) alueen etelä- ja itäosissa sijaitsevat jälleenrakennuskauden talot (Kannakko, Koivulähde, Hannula, Repomäki, Lepola)
4	Kilpijärven itärannan maatalousalue	- Kilpijärvi - järveen yhtyvä pieni sivulaakso harjun juurella - kapeat savi- ja hiesumaanotkelmat - vanhan kyläkeskustan läheisyys; vanhat ulkopellot - kartanotalous: torpat - 1700-luvun yleinen tie Hämeenlinnaan	- loma-asutus, haja-asutus, maatalous	- tiemaiseman kiintopisteinä entisillä torpansijoilla sijaitsevat rakennuspiirteiltään eheät pihapiirit puurakennuksineen - kylän vanhimpiin ulkopeltoihin lukeutuvat peltolohkot Nikkiläntien varrella, Salmelan ja Mattilan välillä sekä Metsikön eteläpuolella - kumpareilla sijaitsevat asuinpaikat, vanha rakennuskanta sekä kylätiestön luonne kertovat asumisen ja maatalouden pitkäaikaisuudesta - tiemaisemassa vaihtelevat pienet rinnemaiden peltolohkot,	- Vanhoilla torpansijoilla sijaitsevat pihapiirit: Anttila, Mattila ja Salmela - pienipiirteinen maatalousmaisema maantien varrella sekä Nikkiläntien ympärillä - rantapeltojen yli avautuvat näkymät Kilpijärvelle: vesistön säilyminen tienäkymissä - Salmelan ja Mattilan maisemakohta muutoksille herkintä aluetta

SÄLINKÄÄN KULTTUURIYMPÄRISTÖSELVITYS 2014

				monimuotoiset metsämaisemat ja näkymät järvelle - rantametsiköiden loma-asutus sopii mittakaavallisesti vanhaan asutukseen (tulee vain paikoin esille tiemaisemassa)	
5	Kilpijärven länsirannan maatalousalue	- Kilpijärvi - Kilpiojan ja Ruonanojan sivulaaksot - savi- ja hiesumaat - moreeni- ja kalliomaapohjaiset metsäsaarekkeet - Kilpijärven lasku - kartanotalous: torpat	- maatalous, loma-asutus, haja-asutus	- vanha rakennuskanta, rantapeltomaisemat sekä kylätiestö kertovat asumisen ja maatalouden pitkäaikaisuudesta - maatolat, haja-asutus ja loma-asutus toisiinsa lomittuneena tieympäristössä - rakennettu ympäristö ajallisesti hyvin kerroksellista, paino uudemmalla rakennuskannalla - näkymät järvelle peltomaisemien yli Kilpiojan laaksossa sekä Kauniston niemessä	- Vähäkylän ja Kartanon peltomaisemia yhdistävä peltoalue Ruonanojan varrella - Tampinmäen rantaniitty - Eskolan päärakennus ja kartanon lasitehtaan alue (mj) - vesistömaisemaan liittyvät peltomaisemat sekä pienipiirteiset tievarsi- ja pelto-alueet : Kauniston, Terhenniemen ja Suomelan luona - Pukkisaaren 1940-luvun loma-asumista edustava rakennusryhmä
6	Päälaakson maatalousalue (Kaanaanjoki)	- jokilaakso ja siihen yhtyvät sivulaaksot - savi- ja hiesumaat, turve/liejumaat - luonnonniityt - joen perkaus - kartanotalous: Kaanaan ulkotila ja torpat - yhdystie vanhalta Hämeenlinnan tieltä Kaanaan kartanolle ja 1900-luvun alussa Hyvinkäälle - koulu - maamiesseurantalo (nyk. maaseutuseuran talo)	- maatalous	- joki ja sivujoet - alavat ja laajat peltoaukeat - maisematilojen kaakko-luode sekä pohjois-etelä suuntaus (joki, moreeniäet) - maataloja on pääasiassa peltoaukeiden sisään jäävillä reunavyöhykkeillä eli mäkisissä metsäsaarekkeissa, teiden varsilla ja jokirannassa - rakennuskanta luo alueellista vaihtelevuutta; tietyillä alueilla vaikuttaa 1900-luvun alkupuoli (torppien itsenäistyminen) ja toisilla alueilla jälleenrakennuskausi (asutustoiminta) - uudis- ja muuttava korjaus- ja rakentaminen on hämärtänyt eri aikakausien tunnuspiirteitä - entisen kartanon ulkotilan talouskeskus korkeine pihapuineen muodostaa Kaanaan mäelle maisemapisteen ja historiallisen tunnuskohteen	- voimaperäinen maatalous - jokirannan asumusryhmä tyypitaloineen - Kaanaan mäki l. entinen sivukartanon päärakennus ja työväen asuinrakennukset - ent. Kaanaan koulu - seurantalo - vanhaan torppariasutukseen liittyvät maisemakohtat: Sola, Myllymaa, Kuntola-Murto,
7	Päälaaksoon liittyvä Kilpiojan maatalousalue	- jokeen laskeva virtavesiuoma (Kilpioja) - tasaiset savi-, hiesu- ja turve/liejumaat (osa entisiä soita) - viime sotien jälkeinen asutustoiminta	- maatalous	- asutusta vanhoilla torpanpaikoilla, mutta keskittymät vanhasta rakennustavasta poiketen laaksosavikon keskellä vesiuoman varrella - tilakeskukset samanaikaisia - rakennukset edustavat 1940- ja 50-lukujen tyypirakentamista	- voimaperäinen maatalous - vallitsevana rakennustyyppinä puoliotistakerroksinen puutalo - Kilpiojan asumusryhmä jälleenrakennuskauden tyypitaloineen

SÄLINKÄÄN KULTTUURIYMPÄRISTÖSELVITYS 2014

8	Sivulaakson maatalousalue	- tasaiset tai loivapiirteiset savi- ja hiesumaat - moreenimaaselänteet - luonnonniityt - kartanotalous: torpat - 1800-luvun tie (Tikkatie)	- maatalous, haja-asutusta alueen itä- ja eteläosissa	- loivapiirteiset, laajat peltomaisemat, jotka yhtyvät etelässä päälaaksojen viljelymaisemiin - poikkeuksellisen suora vanha kylätie (alun perin torpille kuljettiin etelästä moreenimäkien kautta) - rakennetussa ympäristössä vahvana jälleenrakennuskauden rakennustapa	- Kilpiojan laakson maatalousmaisemaan liittyvä Sarkasuon peltoalue - vanhaan torppariasutukseen liittyvät maisemakohdat: Syrjälän peltoauke
9-10	Sivulaakson maatalousalue	- jokeen laskeva virtavesiuoma (Sahaoja) - laajahkot hiesu- ja savimaat - kartanotalous: torpat - yhdystie Hyvinkäälle	- maatalous, haja-asutusryhmä	- loivapiirteinen, laaja peltomaisema, joka liittyy idässä Kaanaanjokilaakson peltoaukeaan - vanha asutus peltomaisemien reunavyöhykkeillä - moreeni/kalliomaakummuilla - rakennetussa ympäristössä näkyvissä 1900-luvun alkupuolen ja jälleenrakennuskauden rakennustapa (tyyppiirteet heikentyneet korjausrakentamisessa)	- vanhaan torppariasutukseen liittyvät maisemakohdat: Laaha-Kaunismäki ja Erkkiläntien pohjoinen peltoalue - Björkbacka pihapiiri ja Laahan päärakennus
11	Metsäisen alueen maatalousalue	- moreenimuodostumien keskelle jäävät savipainanteet (Lassilantie) - Koverojärven kuivatus - laajat niittymaat - kartanotalous: torpat - laajat yhtenäiset metsäalueet - pienet järvet	- maatalous, loma-asutusta (ranta-alueiden ja kuivanmaan mökkiryhmiä sekä vapaa-ajanasunnoiksi siirtyneitä vanhoja taloja)	- laajat peltoalueet keskittyvät kuivatetun Koverojärven laaksoon, jota kiertää metsävyö ja sen takana asutusta kokoava kylätie - tiemaisemissa pääasiassa pienialaisia peltoja - asutuksen ja maatalouden pitkäaikaisuus ilmenee vanhoilla asuinpaikoilla säilyneessä 1900-luvun alun rakennuskannassa sekä yksittäisissä 1800-luvun ulkorakennuksissa - maastorakenteesta johtuvaa pieniirteisyyttä erityisesti Lassilantien seudulla - tiivistä loma-asutusta Pitkäjärven ja Vähäjärven rannoilla	- Salmelan päärakennus - vanhaan torppariasutukseen liittyvät maisemakohdat: Lassilantie-Haaralantie, Suojärven maisemakohdat - pieniirteinen Lassilan alueen kylätie (virkistyskäyttöarvoa) - Tyyrin torpan rakennusryhmä
12, 15	Metsäisen alueen yksittäisasumus	- kartanotalous: torppa - metsäisten moreenimäki-alueiden keskelle jäävät savimaat - Joutsjärvi (vesistö)	- maatalous	- Kukkolan ja Joutsjärven tilat säilyttäneet yksittäistaloesiintymien luonteen - Kansanomaiset pihapiirit vanhoihin hirsirakennuksiin (- osa rakennuksista heikkokuntoisia)	- Kukkolan pihapiiri monimuotoisina maatalousalueineen - Joutsjärven ja Joutsmäen maatalousmaisema
13	Metsäisen alueen maatalousalue (sivulaakso)	- savimaat - kartanotalous: torpat - vanha kylätie Kaukalamille - harju- ja suoalueet	- maatalous, haja-asutus, loma-asutus (kuivanmaan mökkiryhmiä)	- näkyvissä vanha kumpareasutukseen perustuva aluerakenne monimuotoisina peltoalueineen - edelliseen tukeutuvaa haja-asutusta	- vanhaan torppariasutukseen liittyvät maisemakohdat Lukontien varrella: Rossi-Mikkola

SÄLINKÄÄN KULTTUURIYMPÄRISTÖSELVITYS 2014

		- Mäntsälän keskustaajaman ja oikoradan henkilöaseman läheisyys		- rakennettu ympäristö kerroksellinen, leimallisimpana jälleenrakennuskauden rakennustapa - loma-asutusryhmät harjun ja suoalueiden äärellä	
14	Metsäisen alueen maatalousalue	- savimaapainanteet - puro (myllypaikat) - kartanotalous: torpat - vanha kylätie Kaukalamille (kaksi eri reittiä)	- maa- ja metsätalous, harva-asutus	- pienialaisia peltomaisemia - asutus samanaikaista tai samantaustaista (torppia) - asutus moreeni/kalliomaa-kummuilla - rakennetussa ympäristössä näkyvissä ajallista kerroksisuutta (- tien mutkia suoristettu) (- peltoja istutettu metsälle)	- vanhaan torppariasutukseen liittyvät maisemakohdat: Lammintien kohta - vanha tiepohja: Lammintie (- myllyrakennuksia ei ole säilynyt)
15	ks. kohta 12				
16	Vedenjakaja-alueen haja-asutusalue	- savimaapainanteet - Kotojärven kuivatus - kartanotalous: torpat - ympäröivät laajat metsä- ja suoalueet - vanha Hämeenlinnan tie - Mäntsälän keskustaajaman ja oikoradan henkilöaseman läheisyys - Lukon koulu - luonto	- ryhmittynyt haja-asutus ja loma-asutus (kuivanmaan mökkiryhmiä), maatalous	- pienialainen Saariston peltomaisema Sälinkäntien ympäristössä (- peltomaita istutettu metsälle) - Riiheläntiellä näkymät lyhyitä - rakennettu ympäristö viime vuosikymmeninä rakentuneen haja-asutuksen leimaamaa	- vanhaan torppariasutukseen liittyvät maisemakohdat: Saaristo (Riika I. Riihelässä lähinnä rakennuksia, ympäristössä uudisasutusta)
17	Vedenjakaja-alueen maatalousalue	- Suojärvi ja laaja suokeskittymä - haasteellinen maasto; louhikkoja moreenimuodostumia - savi- ja turvemaat, suoniityt - Saarenjokea ympäröivät laajat savikot (Viljamaa) - kartanotalous: torpat	- maatalous, loma-asutus	- maastorakenteen vaikutuksesta omaleimainen viljelymaisema-alue - asutuksen pitkäaikaisuus ja luonne ilmenee aluerakenteesta ja muutamista vanhoista rakennuksista (- maisemarikkoina näkyy huonokuntoisia vanhoja asuinrakennuksia) - loma-asutus keskittynyt Suojärven rantaan	- vanhaan torppariasutukseen liittyvät maisemakohdat: Kivimäki ja Kumpuranta
nro	Aluetyyppi	Lähtökohdat	Maankäyttö 2013	Ominaispiirteet	Arvioitava suunnittelun vaikutuksia seuraaviin tekijöihin